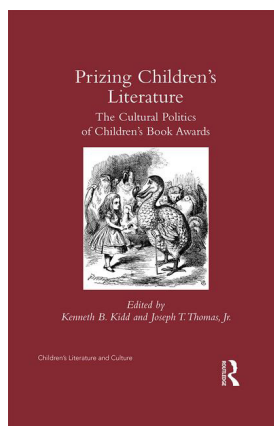

Review/Recension

**KENNETH B. KIDD & JOSEPH
T. THOMAS, JR. (RED.)
PRIZING CHILDREN'S
LITERATURE
The Cultural Politics of
Children's Book Awards**
New York/London: Routledge, 2017
(248 s.)

Sedan publiceringen av James F. Englishs majestätiska *The Economy of Prestige. Prizes, Awards, and the Circulation of Cultural Value* (2005) har forskningen om litterära och kulturella priser ökat stadigt runt om i världen. Varvat med undersökningar av enskilda prisers historia, funktioner och effekter har det publicerats kartläggningar av nationella och internationella priser samt inte minst förts diskussioner om priskulturen som sådan. På senare år har turen också kommit till barn- och ungdomslitteraturen, där litterära priser förstås delvis har samma funktioner som inom de flesta andra litterära fält – exempelvis att ge författare och andra upphovspersoner erkännande, prispengar och publicitet; att genom medial uppmärksamhet öka försäljningen av deras verk; att skapa möjligheter för prisutdelande instanser att låna lite av författares och andra upphovspersoners kulturella strålgång; att öka chanserna för nya upplagor samt adaptationer och översättningar; och inte minst att genom konsekration av såväl enskilda verk och upphovspersoner som vissa genrer eller stilriktningar påverka både fältets kanon och därmed ofta även litteraturforskningens fokus. Till detta tillkommer dock en del andra funktioner och egenheter, som har att göra med det barn- och ungdomslitterära fältets särskilda aktörer, doxa och intressen – exempelvis strategin att med hjälp av litterära priser höja fältets status i omvärldens ögon, eller att utifrån olika didaktiska ideal sätta barnens och ungdomarnas bästa i första rummet. Går det till exempel att belöna estetiskt högtstående verk om de samtidigt rymmer rasistiska stereotyper eller reproducerar förlegade könsroller? Spelar det någon roll att de vinnande böckerna oftast både skrivs av och

©2018 Jerry Määttä. This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial 3.0 Unported License (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/3.0/>), permitting all non-commercial use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

Citation: Barnboken - tidskrift för barnlitteraturforskning/Barnboken - Journal of Children's Literature Research, Vol. 41, 2018 <http://dx.doi.org/10.14811/clr.v41i0.349>

skildrar vit, heterosexuell medelklass? Går det överhuvudtaget att komma överens om hållbara definitioner av litterär kvalitet inom barn- och ungdomslitteraturen som inte tar hänsyn till faktorer som genus, klass och etnicitet?

Detta är några av de frågor som tas upp i flera av de fjorton kapitlen (exklusive ett fylligt förord) i Kenneth B. Kidds och Joseph T. Thomas, Jr:s antologi *Prizing Children's Literature. The Cultural Politics of Children's Book Awards*. Nästan samtliga medverkande är verksamma vid universitet i USA, Kanada och Australien, och fokus ligger också uttryckligen på amerikanska, kanadensiska och australiensiska priser för barn- och ungdomslitteratur. (Det svenska ALMA-priset nämns endast i ett av antologins bidrag, som ett exempel på ett av få internationella barn- och ungdomslitteraturpriser som får viss, om än begränsad, uppmärksamhet i den anglosaxiska världen.) För den som är nyfiken inte bara på litterära priser i allmänhet, utan på anglosaxiska priser för barn- och ungdomslitteratur i synnerhet, torde antologin alltså utgöra något av en festmåltid. Här behandlas allt från American Library Associations (ALA) tidiga och berömda Newbery och Caldecott Medals (utdelade sedan 1922 respektive 1937) till alternativa priser som Ezra Jack Keats Book Award och Pura Belpré Medal, och det görs också närstudier av bland annat Mildred L. Batchelder Award, Michael L. Printz Award, Phoenix Award och det nära förhållandet mellan University of Southern Mississippi Medallion och de Grummond Children's Literature Collection.

Lustigt nog handlar antologins mest intressanta bidrag egentligen inte alls om litterära priser. I "Prizing Popularity. How the Blockbuster Book Has Reshaped Children's Literature" tar Rebekah Fitzsimmons istället upp släktskapen mellan prisbelöning av böcker och fenomenet med verkligt storsäljande böcker, vad hon kallar "blockbuster books", till exempel J. K. Rowlings böcker om Harry Potter, Stephenie Meyers Twilightserie och Suzanne Collins Hungerspels-trilogi. Hon argumenterar för att företeelsen att böcker blir sådana kioskvältare på många sätt liknar de litterära priserna, inte minst då böckerna ofta genererar massiv medial uppmärksamhet, ofta förses med särskilda klistermärken i handeln, och kommer att ingå i ett slags populär hyperkanon som gör dem omöjliga att ignorera av såväl kritiker som litteraturforskare. Till råga på allt tycks fenomenet ha fått en större betydelse än de litterära priserna och andra kulturella auktoriteter vad gäller alltifrån att forma den offentliga bilden av ungdomslitteraturen till vilka böcker unga människor väljer att läsa.

Andra bidrag tar också upp denna friktion mellan ekonomiska och kulturella faktorer. I "Prizing National and Transnational. Aus-

tralian Texts in the Printz Award” sätter Clare Bradford fingret på att det i mycket hög grad är de förlag som väljer vilka verk som ska översättas eller importeras som indirekt bestämmer vilka verk som kan nomineras till internationella priser, och eftersom ekonomiska faktorer sätter ramarna för vad förlagen kan ge ut på en viss marknad är det i sista hand kommersiella intressen snarare än estetiska som avgör hur den prisbelönade internationella barn- och ungdomslitteraturen ser ut. Ur detta perspektiv är det alltså inte särskilt underligt att det som ska föreställa internationella priser så ofta går till författare från de rika länderna som i sina barn- och ungdomsböcker inte sällan skildrar vit, västerländsk (i synnerhet anglosaxisk) medelklass – helt enkelt böcker som går att marknadsföra i de länder där priserna delas ut. Det här är något som diskuteras än utförligare i Abbie Venturas ”Prizing the Unrecognized. Systems of Value, Visibility, and the First World in International and Translated Children’s Texts”, där det också konstateras att det, i alla fall i USA, är vanskligt att genom internationella priser försöka skapa uppmärksamhet kring den översatta barn- och ungdomslitteraturen; litterära priser kan öka publiciteten kring ett redan diskuterat författarskap eller verk, men det tycks svårt att genom priser göra något som är osynligt synligt.

Som James F. English noterat tenderar inrättandet av nya priser att generera ännu fler priser i form av motpriser. Några av antologins skribenter är dock oense om huruvida identitetspolitiskt baserade priser – ofta inrättade som motpriser till de äldre, dominerande priserna – leder till en ”gettoisering” av minoritetslitteraturer, eller om de tvärtom synliggör dessa, motverkar rasism och breddar synen på vad som kan vara god barn- och ungdomslitteratur. Besläktad med denna diskussion är frågan om dolda eller omedvetna ideologiska agendor bakom vissa föregivet neutrala priser. Erica Hateley visar exempelvis i sitt bidrag ”The Guys Are the Prize. Adolescent Fiction, Masculinity, and the Political Unconscious of Australian Book Awards” hur några viktiga priser för australiensisk ungdomslitteratur tydligt premierat uppskattande skildringar av en hegemonisk maskulinitet som också återspeglar nationella, australiensiska ideal om vit, heterosexuell maskulinitet.

I centrum för flera av antologins bidrag står diskussionen om vad som verkligen utgör kvalitet, eller närmare bestämt i vilken mån det går att jämföra mellan formalistiska och mer ideologiska värderingskriterier. Eftersom det i slutändan handlar om en så laddad fråga som vuxenvärldens makt över barns och ungdomars fantasiliv är det inte förvånande att olika aktörer inom fältet har starka åsikter om

prisverksamhetens syften. I ett bidrag, Robert Bittners och Michelle Superles "The Last Bastion of Aesthetics? Formalism and the Rhetoric of Excellence in Children's Literary Awards", diskuteras, som framgår av titeln, om inte de litterära priserna rentav kan ses som estetikens sista bastion i ett politiserat kulturklimat. Vad som inte tas upp i antologin så mycket som det kanske borde är de välbekanta problem som uppstår när de som nominerar och utser pristagarna inte ingår i den egentliga målgruppen, och kanske tenderar att välja böcker som vuxna snarare än barn uppskattar.

Överlag präglas antologin av lite väl mycket subjektiva åsikter och löst tyckande om olika aspekter av litterära priser, från deras funktioner till de olika kriterier som forskarna anser bör tillämpas vid val av juryledamöter samt nominerade och vinnande verk. Många av skribenterna tycks överens om att det akademiska forskningsfältet i högre grad borde styra vad som uppfattas som kvalitet, vanligen utifrån ideologikritiska teorier som fokuserar på representation utifrån kategorier som genus, klass, etnicitet och sexualitet, och inte sällan en ganska strikt instrumentell syn på barn- och ungdomslitteraturen, vars främsta syfte ofta framstår som att fostra goda och empatiska medborgare. Längst går kanske Barbara McNeil, vars bidrag "Race and the Prizing of Children's Literature in Canada. Spotlighting Canada's Governor General's Literary Awards" efter en återhållsam inledning snart övergår till ett kraftfullt angrepp på ett par prisvinnande verk för deras medvetna eller omedvetna reproduktion av rasistiska eller koloniala stereotyper.

I det avslutande bidraget, Kenneth B. Kidds "Prizing in the Children's Literature Association", erkänner den ene av antologins redaktörer dessutom att antologin inte ska ses som en objektiv redogörelse eller kommentar, utan "as part of the prizing scene" (193). Detta särskilt som flera av de medverkande forskarna ofta själva varit involverade i olika priser och i sina bidrag använder sig av erfarenheterna av juryarbete. Initierat diskuterar de inte minst den ovisshet som kan råda kring vilka kriterier som ska väga tyngst när verk ska nomineras eller utses till vinnare. Mest tydligt är detta kanske i Michael Josephs och den andre redaktören Joseph T. Thomas, Jr:s rörligt upplagda (och ogästvänligt layoutade) "Apologia", där de lite väl essäistiskt reflekterar kring juryarbetet med *The Lion and the Unicorns* pris för barnlyrik.

Möjligen är det för att antologins medverkande forskare själva är så inblandade i olika former av prisverksamhet som det saknas en ordentlig, kritisk diskussion om de drivkrafter och belöningar som ligger bakom att de ställer upp som jurymedlemmar, i form av möj-

ligheter till maktutövning och ackumulation av kulturellt och socialt kapital – men kanske också till altruistiska uppoffringar för vad man uppfattar som en god sak. Det närmaste man kommer är Kenneth B. Kidds avslutande bidrag, där inblandningen gäller Children's Literature Associations (ChLA) priser. Det pris han väljer att fokusera på är dock ett i vilket han inte varit direkt involverad, det särpräglade Phoenix Award, som delas ut av ChLA för ett 20 år gammalt verk som i sin samtid inte fick den uppmärksamhet det förtjänade (särskilt i form av litterära priser). Förutom reflektioner kring kanonformering, retroaktivt tillskrivande av värde och betydelsen av priser för akademiska organisationer tar Kidd avslutningsvis också upp den ambivalens och olust som tycks råda kring priser för akademiska insatser, vilka utgör majoriteten av ChLA:s priser: "We know that for better and for worse, prizing risks devaluing the many by celebrating the few" (205).

Kanske är det en besläktad olust som har fått flera prisforskare att ofta anlägga en ironisk, distanserad, ibland nästan sarkastisk ton inför litterära och kulturella priser. Som James F. English har påpekat finns det närmast något skandalöst inbyggt i själva företeelsen priser, vilket kanske är det som har fått många som analyserat dem att rygga tillbaka inför den ofta naiva tro på priser som delas av så många aktörer i det litterära fältet, litteraturforskare inkluderade. Ett uttryck för denna ironi går att spåra inte bara på antologins omslag – med John Tenniels illustration av dronten i Lewis Carrolls *Alice i Underlandet* ("everybody has won, and all must have prizes") – utan också i Kidds och Thomas förord, "A Prize-Losing Introduction", där de upprepade gånger tar upp möjligheten eller risken att antologin skulle vinna ett pris.

I skrivande stund tycks den ännu inte ha gjort det, men med tanke på hur många priser det finns och hur många olika värderingskriterier som tycks tillämpas är det nog bara en tidsfråga innan den också gör det.

Jerry Määttä
Docent i litteraturvetenskap
Uppsala universitet